

el cartipàs

ciutat, patrimoni, memòria

núm. 114 / Olot, octubre 2018

Coordinació: Antoni Mayans i Xavier Puigvert • Edició: Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot i Arxiu Comarcal de la Garrotxa

OPINIÓ / SEGUEIXEN TENINT SENTIT LES BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES?

El 28 de setembre de 1918, la Biblioteca Popular d'Olot obria per primera vegada les portes al públic. L'edifici, avui desaparegut, obra de l'arquitecte Lluís Planas i Calvet, va costar 25.993,40 ptes. (156.22 €) i va ser construït per Carles Capdevila i Llongarriu i els seus obrers en només un any.

La biblioteca era un edifici exempt a l'Eixample Malagrida que per la façana recordava un temple grec: una escala donava accés a un atri, columnes i pilars jònics aparellats, un frontó corbat sense ornamentació i dues cúpules a banda i banda, vagament renaixentistes, remataven i donaven elegància a la figura. Tota aquesta escenificació era molt del gust d'Eugeni d'Ors, responsable de les primeres biblioteques de la Mancomunitat de Catalunya. Xènius estava obsedit pels aspectes estètics i rituals, acudir a la biblioteca era un procés iniciàtic per a un poble rude i catecumen. Les primeres biblioteques populars del país seran totes semblants: el lector es dirigeix a un espai singular, allunyat del centre, cal pujar graons i elevar-se per arribar a la Cultura.

La biblioteca a l'eixample no és, però, un fet aïllat, exclusivament olotí, és el resultat del projecte social i cultural de la Mancomunitat liderada en els inicis per Enric Prat de la Riba, la voluntat del qual era: "Que no hi hagi un sol Ajuntament de Catalunya que deixi de tenir, a part dels serveis de policia, la seva escola, la seva biblioteca, el seu telèfon i la seva carretera".

La Mancomunitat va saber endegar un pla cultural de país en l'àmbit de la lectura pública ambiciós, de qualitat i modern. Prat de la Riba va delegar en d'Ors la planificació d'aquest projecte lector i així, successivament, el 1914 es crea la Biblioteca de Catalunya com a centre patrimonial i bibliogràfic nacional; el 1915, l'Escola Superior de Bibliotecàries, que dotarà de personal competent la futura xarxa de lectura, i amb professionals de la primera promoció; el 1918, s'inauguren les prime-

res biblioteques populars a Valls, Olot, Sallent i les Borges Blanques.

El primer any de funcionament de la Biblioteca d'Olot, el 1919, la directora, Dolors Hostalrich Fa, i l'auxiliar Montserrat Fàbregas Santamaria, consignen que hi havien passat 3.157 *llegidors* i havien estat consultades 4.338 obres: un bon començament, perquè Olot comptava aleshores amb poc més de 10.000 habitants.

La ciutat, però, ha canviat en un segle, també els habitants i les seves necessitats. S'ha passat d'una època en què es tenien pocs llibres a casa a disposar d'informació il·limitada en qual-sevol terminal intel·ligent. En aquest sentit, el paper de mediació de les biblioteques trontolla i reclama de manera necessària i honesta una reflexió profunda: ¿segueixen tenint sentit les biblioteques públiques?

Els professionals i els responsables públics intenten respondre teòricament i a la pràctica aquesta pregunta en una mena de prova i error constant: a San Antonio, Texas, s'obre el 2014 la primera biblioteca pública sense llibres; a principis de 2018, se n'inaugura una a Barcelona especialitzada en 'cultura maker' (*cultura del fem-ho*), la biblioteca pública esdevé un *maker-space*, un espai on les persones es reuneixen per compartir coneixements i crear objectes intel·lectuals i físics utilitzant recursos de tota mena.

Amb això, ¿correm el risc de convertir les biblioteques en un cibercafé municipal o en un competidor sofisticat dels centres cívics? ¿Quines podrien ser les claus que actualment donin sentit i vigència a aquesta institució centenària?

La biblioteca ha deixat de ser la sola intermediadora en la informació i la documentació; la col·lecció es desplaça a la xarxa, passa a ser compartida i intangible; els llibres electrònics, la música o el cinema en *streaming* estalvien a l'usuari el desplaçament a l'edifici. Tanmateix, la biblioteca ha de continuar assegurant a la comunitat l'accés a la informació, a continguts se-

leccionats i de qualitat, i això com fins ara, de manera lliure i gratuïta.

L'oferta cultural és infinita i el nostre temps, limitat; la biblioteca i els professionals que hi treballen han d'esdevenir recomanadors, *prescriptors*.

La biblioteca ha de ser d'acollida, tothom hi ha de trobar el seu lloc físic i el seu contingut cultural, informatiu i d'oci, imprès o digital. L'infant o la persona gran, aquell que acaba d'arribar o qui porta tota la vida, tothom s'hi ha de sentir benvingut. La trobada entre generacions, gèneres, classes, orígens, llengües i formacions té un caràcter democratitzador i federatiu pràctic, real, però també simbòlic.

I aquesta trobada amb els altres, amb la comunitat, és socialment necessària i es produeix en el que es denomina *tercer espai* (per oposició a la llar i la feina), un espai on interactuem amb els nostres conciutadans. Però, quina mena d'interaccions? Aquelles que es basin en la cultura en totes les seves formes, més enllà del que és imprès i la lectura: clubs de lectura, converses amb autors, lectures en veu alta. I d'altres on compartir experiència cultural, personal, estètica o de coneixement.

La biblioteca ha de ser també un auxiliar de la formació permanent, la ciutadania hi ha de trobar les eines i els espais per a l'actualització de tota mena de competències i coneixements.

Finalment, la biblioteca ha d'assegurar la conservació d'un patrimoni cultural (no només bibliogràfic, també efímer i digital) de manera coordinada amb d'altres agents, com ara museus i arxius.

La biblioteca pública segueix tenint les responsabilitats socioculturals històriques, però també de noves que s'obren davant nostre; la biblioteca s'adaptarà, potser no la reconeixem tal com era l'any 1918, però de ben segur, d'aquí a cent anys, en tornaran a parlar.

LLUÍS AGUSTÍ
Professor de Biblioteconomia (UB)

COL·LECCIÓ LOCAL

MONOGRAFIES

ARCOYA, Encarni i SIMBAE, Mada, *Simba i Tornado: Hakuna Matata*, [S.l.]: EAA Ediciones, 2018, 164 p.

Bufoadors: aire condicionat i calefacció en marges i cases, Batet de la Serra: Comissió de Festes de Batet de la Serra i Junta Veïnal de Batet de la Serra, 2018, [8] p. (Un punt d'història; 4).

CASANOVAS, Claudi, *Homenatge a Lluís M. Xirinacs*, Girona: Fundació Valvi, 2018, [24] p. Conté text de Lluís Busquets.

Centenari Biblioteca Popular d'Olot, 1918-2018, Olot: Institut Municipal de Cultura d'Olot, 2018, 31 p. Textos de Carme Simon i Antoni Mayans.

1r Concurs de Poesia Eròtica d'Olot, Olot: Rapsòdia Veus Literàries, 2018, 52 p.

CONGOST, Carles, *A Sense of Wonder*, Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Centre d'Art Contemporani Fabra i Coats, 2018, 18 p. Textos de David Santaaulària.

CORNELLA, Anna; SANZ, Bernat i BASSOLS, Dolors, *Sota l'ombra d'un noguer: del no-res, a la gent segronenca. Històries perdudes i retrobades. Segueró-Beuda-Alta Garrotxa*, [S.l.]: Anna Cornella i Bernat Sanz, 2018, 239 p.

Els extingits coberts o cabanyes de palla de segle, Batet de la Serra: Comissió de Festes de Batet de la Serra i Junta Veïnal de Batet de la Serra, 2017, [8] p. (Un punt d'història; 3).

En Roc, en Cuc i els seus amics, Olot: Escola Sant Roc, 2018, [12] p. Il·lustracions d'Irina Carreras.

FALGÀS, Jordi i VIDAL, Mercè, *La casa noucentista: arquitectura*

unifamiliar a Catalunya (1913-1932), Girona: Fundació Rafael Masó i Úrsula Llibres, 2018, 207 p. Conté informació sobre la casa Masramon, d'Olot, i la Vil·la Antònia, de Sitges, de Josep Danés i Torras.

FOLCH, Arnau; MARTÍ, Joan i PLANAGUMÀ, Llorenç, *Estimats volcans. El vulcanisme del Pacífic a la Garrotxa*, València: Mètode. Universitat de València, 2018, 196 p. (Monografies Mètode; 9).

FORT, Joan, *Vinyes i banys: Vides y baños: Viță de vie și băi, Iași (Romania)*: PIM, 2017, 66 p. Edició en català, castellà i romanès.

GUARDIOLA, Adam, *La Boina Vermella. Un relat de la tercera guerra carlina a la Garrotxa*, Girona: Curbet Edicions, 2018, 150 p.

ILLAS, Edgar, *Treure's la feina de sobre*, la Bisbal d'Empordà: Sidillà, 2018, 201 p.

XXXIX Lletissonada. Sant Esteve d'en Bas, la Vall d'en Bas: GECA, 2018, 32 p.

McCRAUGH, Carles, *Fauna fantàstica del Fluvià*, Figueres: Cal·lígraf, 2018, 94 p. Il·lustracions de Dani Torrent.

MURLÀ, Josep, *El Serrat d'Aulina, la Vall de Bianya: Amics de la Vall de Bianya*, 2018, 4 p. (Masies de Vall de Bianya; 27).

NOGUÉ, Àlex, *Un tren en pot amagar un altre*, Girona: Diputació de Girona, 2017, [16] p. (Exposicions Viatgeres; 14).

L'Observatori econòmic, social i mediambiental de la Garrotxa 2018, Olot: Dinàmig et al., 2018, 52 p.

Olot Fotografia 2018: XIII Biennial. Mostra Internacional de Fotografia, Olot: Olot Fotografia, 2018, 101 p.

Premi Sambori Òmnium 2016. Demarcació Alt Ter-Garrotxa. 10è premi escolar de narrativa en català, Barcelona: Òmnium, 2016, 101 p.

Premi Sambori Òmnium 2017. Demar-

cació Alt Ter-Garrotxa. 11è premi escolar de narrativa en català, Barcelona: Òmnium, 2017, 101 p.

RICART, Francesc, *Històries de la vall del Bac*, [Olot]: [l'autor], 2018, 59 p.

RODÀ, Jenni i VERDAGUER, Neus, *Històries íntimes*, Alzira: Bromera, 2018, 150 p.

SALA, Xavier, *Testimonis d'oficis perduts. Objectes etnogràfics de la Garrotxa i comarques veïnes*, [Olot]: [l'autor], 2018, 77 p.

SANTAEULÀRIA, David, *Sadurní Brunet. Interiorista, dissenyador, fotògraf i 'constructor de cielos'*, Olot: Arxiu Comarcal de la Garrotxa, 2018, [24] p. (L'Arxiu a fons; 1).

SOLÀ, Xavier i VALLS, Josep, *La parròquia i el temple de Sant Feliu de Pallerols*, Sant Feliu de Pallerols: Consell Parroquial de Sant Feliu de Pallerols, 2018, 278 p.

VIDAL DE BESALÚ, Ramon, *Obra completa*, Barcelona: Universitat de Barcelona, 2018, 492 p. Edició a cura d'Anton M. Espadaler.

ARTICLES

"Les actes 'històriques' de l'Ajuntament. Libro Actas 1916-1918. Acta de 01/01/1917. Folios 16/17/18", *L'Hostolenc*, núm. 47, gener-juny 2018, p. 39-40. Recull a cura de F. Xavier Banti.

ALBERICH, Joan, "Los planes fallidos de modernización de los ferrocarriles Olot-Girona y Girona-Sant Feliu de Guíxols", *Revista de Historia Ferroviaria*, núm. 20, 2017, p. 63-86.

BLANCH, Joan, "Recorregut de la Lletissonada 2018", dins *XXXIX Lletissonada...*, p. 3-13.

CAMPRUBÍ, Josep, "L'inexistent bisbe Ramon de Girona i les falses supeditacions comtals de l'església de Santa Maria de Besalú a Sant Ruf d'Avinyó (finals XI-inicis XII)", *Analecta Sacra Tarra-*

- conensia, núm. 90, 2017, p. 25-40.
- CARITG, Alícia,
“Oficis i establiments antics de Sant Esteve d'en Bas. Les centrals del telèfon i el telègraf d'en Bas, can Xicu i cal Sastre”, *Puigsacalm*, núm. 138, juliol-setembre 2018, p. 6-9.
- CLARÀ, Tura,
“Una línia imaginària que separa els pobles dels Pirineus”, dins *Art i història al Pirineu. Tretzenes Trobades Culturals Pirinenques*, Andorra: Societat Andorrana de Ciències, 2017, p. 149-152.
- CONGOST, Rosa,
“Sobre patates i trumfes: algunes pistes a partir del vocabulari”, *Mestall*, núm. 43, juny 2018, p. 4-6.
- COROMINAS, Jordi,
“Olot, capital mundial del patinatge artístic”, *Revista de Girona*, núm. 308, maig-juny 2018, p. 23-27.
- EXPÓSITO, Ricard,
“Els refugiats durant la Guerra Civil (1936-1938) a les Planes d'Hosstoles”, *La Xinxeta*, núm. 34, juny 2018, p. 12.
- FUMANAL, Miquel Àngel,
“El Mas Llopart de Puigpardines”, dins *XXXIX Lletissonada...*, p. 26-27.
- GIRONA, Àngel,
“En record de Juan del Pozo Prieto”, *La Comarca d'Olot*, núm. 1946, 19 juliol 2018, p. 52.
- GUTIÉRREZ, M. Lluïsa,
“Estratègies productives i comercials d'una fàbrica d'embotits i conserves càrnies d'Olot, 1926-1996: Monvervi SA”, *TECA: Tecnologia i Ciència dels Aliments*, vol. 16, 2016 [2018], p. 19-30.
- LLAR D'INFANTS LES BALDUFES,
“Camas sin barreras”, *Infancia. Educar de 0 a 6 años*, núm. 161, 2017, p. 18-19.
- MARTÍ, Laia,
“El mas la Coromina de Joanetes, abans i ara”, *Puigsacalm*, núm. 138, juliol-setembre 2018, p. 10-13.
- MERINO, Imma,
“Albert Serra en el món convuls del Volksbühne”, *L'Avenç*, núm. 446, maig 2018, p. 66-69.
- MERINO, Imma,
“Godard és únic [Crònica del festival de Canes]”, *L'Avenç*, núm. 447, juny 2018, p. 64-69.
- MERINO, Imma,
“El cineasta que ens mira directament als ulls [Ingmar Bergman]”, *L'Avenç*, núm. 448, juliol-agost 2018, p. 72-77.
- MERINO, Imma,
“Uns anuncis que subverteixen la lògica publicitària [a propòsit de *Three Billboards Outside Ebbing*, de Martin McDonagh]”, *L'Avenç*, núm. 449, setembre 2018, p. 64-67.
- MURLÀ, Josep,
“Les carmelites vedrunes deixen Olot”, *La Comarca d'Olot*, núm. 1.947, 26 juliol 2018, p. 32-33.
- MURLÀ, Josep,
“Mor Joaquim de Trinchería”, *La Comarca d'Olot*, núm. 1.948, 17 agost 2018, p. 14.
- MURLÀ, Josep,
“El Firal d'Olot, del segle XIX als temps actuals”, *La Comarca d'Olot*, núm. 1.949, 23 agost 2018, p. 55-82.
- “Els nostres gegants: La Maria de Can Puquí i el cosidor”, *La Vall Bull*, núm. 9, primavera 2018, p. 11.
- NOGUÉ, Joan i SALA, Pere,
“Landscape, local knowledge and democracy: the work of the Landscape Observatory of Catalonia”, dins Graham FAIRCLOUGH et al. (eds.), *Routledge handbook of landscape character assessment: current approaches to characterisation and assessment*. Abingdon, New York: Routledge, 2018, p. 265-278.
- PADRÓS, Joan Antoni,
“Dos assassinats, nou bruixes i un llibre d'encanteris. Tres processos inèdits del Ripollès a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa (segles XV i XVI)”, dins *Annals del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès 2015-2016*, Ripoll: Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, 2017, p. 399-436.
- PALOMO, Javi,
“Berga i Boada, un artista total”, *La Comarca d'Olot*, núm. 1.949, 23 agost 2018, p. 49-53.
- SALA, Joan,
“Enric Peré Solanilla, una altra percepció del paisatge”, *Revista de Girona*, núm. 309, juliol-agost 2018, p. 102-105.
- VILAR, Josep,
“El foc del Totx”, *El Brull. Revista de Montagut i Oix*, núm. 34, abril 2018, p. 34-35.
- REIXACH, Albert,
“Mundo laboral, política municipal y trends económicos en las ciudades catalanas de la baja edad media: el ejemplo de Gerona (1340-1440)”, dins Jesús A. SOLÓRZANO i Arnaldo SOUSA (eds.), *Trabajar en la ciudad medieval europea*, Logroño: Instituto de Estudios Riojanos, 2018, p. 349-378.
- SOLER, Santi,
“Maria Heras (1843-1891): una heroïna tortellanenca”, *El Comú. Butlletí municipal d'informació municipal de Tortellà*, núm. 18, 2018, p. 39-40.
- VERGÉS, Albert,
“Tortellà i la seva Santa Creu”, *El Comú. Butlletí municipal d'informació municipal de Tortellà*, núm. 18, 2018, p. 36-38.
- VILASECA, Josep M.,
“Llorenç Torrent i Verbon, un activista garrotxí a Ceret”, dins *Art i història al Pirineu. Tretzenes Trobades Culturals Pirinenques*, Andorra: Societat Andorrana de Ciències, 2017, p. 27-32.

TEXTOS ELECTRÒNICS

- PUIG, Miquel,
“La cera, les lluminàries i el ‘tablado’ de les Quaranta Hores”, *Olot 1700*. [en línia]. 7 de maig 2018. Disponible a: <www.miquelpuig.cat>
- PUIG, Miquel,
“Diccionari d'artistes relacionats amb Olot al segle XVIII. Primera part: Pintors i dauradors”, *Olot 1700*. [en línia]. 16 de juny de 2018. Disponible a: <www.miquelpuig.cat>

JOAN BARNADAS (joan.barnadas@gmail.com)

Formar part de la Comissió del Nomenclàtor de Toponímia Urbana és un luxe. No només et permet saber, abans que ningú, en quina zona de la ciutat estan a punt d'edificar un bloc de pisos, sinó que vius en primera persona la pulsio ciutadana per reconèixer la trajectòria d'alguns dels nostres compatriotes i la voluntat d'uns altres per commemorar tota mena d'efemèrides. La comissió té encomanada la tasca de desgranar el gra de la palla i no només valora el mèrit del candidat proposat, sinó que vetlla tant per mantenir la distribució geogràfica de noms per barris com per no cometre cap injustícia per acció o omissió. No en va, algun candidat amb mèrits acreditats no els ha vist reconeguts en forma de placa per no disposar de prou carrers per fer justícia a altres candidats amb els mateixos mèrits o més, però amb menys padrins. Per això, després de tanta prudència i tant debat, sap creu que t'esmenin la plana. Un privilegi que es guarden els polítics i que, a criteri meu, usen massa sovint per pur interès partidista; demostrant una gran falta de perspectiva històrica.

Tradicionalment, els carrers prenen un nom que resultava útil per ubicar-los. Carrer de les Carnisseries, carrer dels Sastres, carrer de la Claveguera, carrer de la Presó Vella, carrer Alt del Tura i Baix del Tura, carrer Nou, carrer del Nord, el Passeig, el Camp de Mart, el Parc... Molts carrers sense personalitat definida tenien noms de sant, perquè en alguna façana hi havia una capelleta o fornícula que l'identificava. Només la plaça Major i el carrer Nou canviaven al so

dels canvis polítics: plaça de la Constitució, d'Alfonso XIII, de la República o del Generalíssim.

A Olot, però, tot va canviar, ara fa poc més de cent anys, quan l'Ajuntament, immers en un ambiciós projecte regenerador que volia sacsejar la somorta i decadent societat olotina, i fer sentir als olotins orgullosos del seu passat i de la seva ciutat, va decidir formar una Galeria d'Olotins Il·lustres, que reconegués la vàlua d'artistes i gent "de notabilidad en todas las órdenes del saber humano", i els va dedicar un carrer cèntric. Així és com Josep Clarà, Miquel Blay, Camil Mulleras i Joaquim Vayreda varen passar a donar nom al Parc, al Firal, al carrer Nou i a la carretera de Santa Pau. Segons els promotors, aquest canvi de nom imposaria "un just olotinisme, sentiment en el qual han d'inspirarse tots els representants de la ciutat per dessorbre d'apassionaments polítics". Res més lluny de la realitat. El canvi de nom dels carrers va obrir una lluita partidista sense precedents per rebatejar els carrers més centrals de la vila amb noms de referents polítics del moment, i va donar esperances a molts ciutadans de veure el nom d'un parent o amic gravat a la placa d'algun carrer. Aquesta cursa per arribar a la placa va viure moments àlgids, i tràgics, durant la Segona República i el franquisme.

La Restauració borbònica del 78 hi va voler posar fre i límits; per això existeix la Comissió del Nomenclàtor i el reglament que la regeix. Llàstima que enlloc digui que se li ha de fer cas.

HISTÒRIES / DEL PARC NACIONAL DE COVADONGA... A LES VALLS D'OLOT

Enguany fa cent anys de la creació del Parc Nacional de Covadonga, que, juntament amb el d'Ordesa, varen ser els dos primers parcs nacionals a Espanya, seguint el model dels primers parcs nord-americans. Dos anys abans, el 1916, s'havia legislat sobre la necessitat de crear parcs nacionals per preservar "parajes excepcionalmente pintorescos, forestales o agrestes...declarándolos tales, con el exclusivo objeto de favorecer su acceso por vías de comunicación adecuadas y de respetar y hacer que se respete la belleza natural de sus paisajes". La nova llei no va passar desapercebuda a mossèn Josep Gelabert, que el 1918 va publicar *Parcs nacionals d'Olot. El Vora-tosca. Conferència científich-artística il·lustrada am nombrosos grabats y tricomes*, text de la conferència que va pronunciar a la ciutat d'Olot l'11 de setembre de 1917.

Mossèn Gelabert va aprofitar l'assistència d'autoritats locals a l'acte per fer una exhortació (aquesta, en llengua castellana) per tal que el Vora Tosca i altres paratges olotins fossin declarats parc nacional: "Pero a qué continuar sino todo Olot, toda nuestra comarca, todos nuestros valles son como un grandioso parque natural, con méritos para serlo nacional y ser expuesto a la veneración, respeto y goce de propios y extraños?". La proposta conservacionista de mossèn Gelabert no era pas aïllada a la Catalunya de l'època. S'ha de posar en el context dels moviments en defensa de molts paisatges forestals promoguts per l'excursionisme i molts estiuejants de l'època que tenien una percepció molt estètica de la natura. No feia pas tant a Olot, recordem-ho, s'havien aixecat veus contra l'explotació excessiva que amenaçava la fageda d'en Jordà. I també havien començat a fer-

se propostes des de Catalunya per declarar els seus primers parcs nacionals. A finals del segle XIX els enginyers forestals consideraven que la muntanya de Montserrat reunia les condicions, i el 1918 començaren els treballs dels experts naturalistes per elevar a la Mancomunitat de Catalunya una ponència a favor que el massís del Montseny fos el primer parc nacional català.

En definitiva, hi havia una certa opinió pública que considerava que alguns paisatges també podien ser considerats veritables "monuments naturals". En aquest sentit, mossèn Gelabert va reproduir, no pas per casualitat, un fragment reproduït d'un diari estranger (1901) al *Diario de Barcelona* prou il·lustratiu d'aquesta tendència: "No sólo hay que salvar y proteger los monumentos históricos, hay que salvar y proteger del mismo modo, nuestras montañas, nuestros valles, nuestras selvas, nuestros torrentes; monumentos también -y a veces sublimes- de la naturaleza, y monumentos igualmente puestos en peligro por las brutalidades del presente, que, sin previsión ni escrúpulo, presuroso por gozar harto fácil y harto cómodamente, no vacila en comprometer o arruinar el patrimonio que legó el pasado para ser transmitido al provenir".

Preocupacions i neguits de començaments del segle XX que són, ben mirat, també en bona part els del primer quart del segle XXI. Certament, el moviment conservacionista a Catalunya té una història i té un passat complex. Mossèn Gelabert hi té un lloc prou destacat.

JOAQUIM M. PUIGVERT I SOLÀ
Universitat de Girona

TERRITORI BRUNET / INTRODUCCIÓ

DAVID SANTA EULÀRIA

Quim Reca, Murarochi

Excitació, vertigen i responsabilitat és el que sentia en el moment d'acceptar l'encàrrec d'estudiar l'extens (i gairebé inèdit) fons personal de Sadurní Brunet Pi i traduir-lo en dues exposicions: l'una, sobre el vessant fotogràfic, a la Sala d'Actes de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa i, l'altra, sobre tota la trajectòria, a la Sala Oberta del Museu de la Garrotxa. Dues mostres que van acabar essent tres (l'apartat de fotografia es va desdoblar), a les quals es va afegir l'espai web, una eina flexible, ideal per completar continguts, oferir-los a un públic més ampli i dotar l'autor investigat d'allò que s'anomena "empremta digital". Tot molt ben intencionat, amb un afegitó conegut i inevitable: els marges estipulats i finits d'una exposició ara ja no tenien aturador en l'àmbit virtual, perquè sempre hi ha l'opció de millorar o de fer créixer el conjunt. Gairebé un parany per a qui s'obstina a completar fils descabdellats. M'hi reconec.

En un anterior escrit publicat en aquest mateix butlletí ("La gramàtica dels detalls", *El Cartipàs*, núm. 111) apuntava la qualitat i l'abast d'aquest fons. Ara em conviden a explicar la tasca de posar en concordança les fotografies, els dibuixos, les incompletes i escasses anotacions en els diaris, les observacions escrites del seu fill Jordi Brunet, el rerefons històric i la bibliografia pertinent. En definitiva, el procés d'investigació, la seva concreció i, també, les anècdotes provocades per troballes inesperades. Com les recerques

perillosament abocades al fracàs fins al moment que el vincle més dèbil apareix al rescat: una fotografia indesxifrable que resulta estar digitalitzada a l'inrevés; un esbós menut i aparentment intranscendent que esdevé clau per identificar tot un edifici; propietaris particulars que accedeixen amb recel a obrir els seus domicilis i s'acaben transformant en entusiastes rastrejadors; modernes aplicacions virtuals convertides en inèdites aliades; plànols i dibuixos instal·lats obsessivament en el cervell que l'atzar t'acaba desvelant a pocs metres de casa teva i als quals ara pots –amb un bri d'orgull– posar nom... De ben segur, res que no hagi pogut experimentar algú que se submergeix en un fons documental similar, de ceccions incloses.

Fins a arribar al punt en què la familiaritat amb tot el material ja permetia suposar o intuir coses difícils de corroborar. Una qüestió més de cor que de cap. Hauria sigut magnífic, per exemple, poder explicar per què alguns personatges sempre apareixen somrient a les fotografies i en d'altres no, o per què aquell disseny tan esplèndid per a una casa no es va dur a terme (molt agosarat?, molt car?, molt...) o perquè, realment, en un moment concret va decidir venir a viure a Olot. I més enllà de fets puntuals, encara ara la caracterització del personatge és incompleta i pàl·lida, només es pot apuntar que era tan polièdrica com les seves habilitats professionals. És clar, no sempre les peces encaixen o en tenim prou per construir el relat. Davant d'això només hi ha l'opció de fer literatura, deixar espai per a la imaginació o, qui sap, tenir esperança en futures recerques.

En la secció *Territori Brunet* intentaré descriure les vicissituds de tot el trajecte i deixar-ho aquí, en el punt just, per evitar les especulacions i obviar detalls sobre com el fet de caminar pels carrers i rodalies d'Olot es pot acabar convertint en un exercici encaparrat de buscar empremtes, perfils i paisatges que, aquest sí, podria ser el d'aquella fotografia que has vist repetidament en el fons. I, calla, no et sembla familiar aquella cornisa de la casa de la cantonada? I si truco a la porta a veure si em deixen entrar? No fos cas...

ELS NOMS DE LA TERRA / CORADES DUBTOSES

XAVIER PUIGVERT I GURT

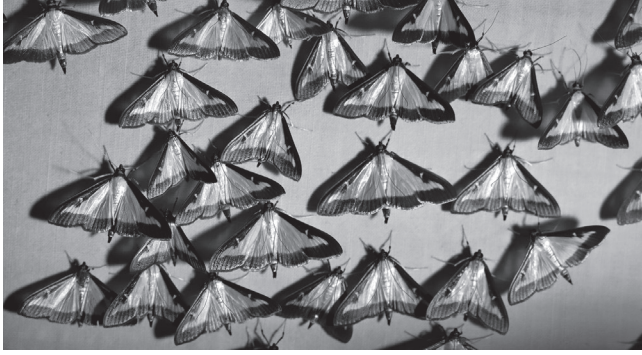
No et pots fiar mai de les aparences. Tampoc en el món de la toponímia. Perquè si algú dona per fet que un nom de la terra no pot camuflar la seva raó d'existència, es pot endur una bona sorpresa. Creieu-me: eviteu els desenganys provocats per un excés de confiança en els significats literals.

Jo creia en la claredat expositiva de *Corades*, un topònim aïllat que es troba vora els Hostalets d'en Bas, al límit de la urbanització moderna dels Horts. Aquesta paraula, que serveix per identificar una petita masia, un rec i una plana, d'entrada no sembla que pugui oferir més d'una lectura possible. Etimològicament, tot apunta cap a un derivat de "cor", un múscul que no sol inscriure's en el paisatge però que podria ser a l'arrel del nostre nom sense problemes. Per tant, estava entestat a discernir si ens volia marcar el lloc on s'havien materialitzat algunes premonicions marcades pel cor o l'indret que havia acollit un abocador de vísceres d'animals, les dues accepcions validades pel diccionari. Afortunadament, els documents em van obligar a deixar d'agafar el mot al peu de la lletra i a acostar-me a l'esperit que el va generar.

Les "corades" basenques van néixer el 28 d'abril de 1574, quan un individu, Montserrat Corades, va comprar una feixa d'un jornal d'extensió al pla de Teixeda per bastir-hi una petita casa i treballar-hi la terra. En Montserrat –en aquella època encara era un nom masculí, encara que avui dia sigui xocant– era un músic i joglar d'origen desconegut que devia cercar un lloc on reposar del nomadisme habitual de la faràndula, sense desvincular-se'n del tot. I sembla que ho va aconseguir, perquè la casa i l'hortet que va edificar van fer-se un espai entre les terres de les grans pairalies medievals de la zona i, al llarg del segle XVII, el fill i el net van continuar l'ofici de músic i pagès a temps parcial. En conseqüència, el cognom familiar va entrar en el repertori de punts de referència topogràfica local: "l'horta de Coradas" (1672), "las cuaranyas de Corades" (1711), "lo camí missader de las Comas y Coradas" (1729)... I així fins a l'actualitat.

Com ens demostra l'exemple, la precipitació no ens convé. No podem forçar una aplicació literal del sentit d'una paraula a l'espai que ocupa si no sabem abans qui van ser els seus padrins.

EMILI BASSOLS I ISAMAT

De la papallona defoliadora del boix (*Cydalima perspectalis*) ja n'he parlat en un parell d'ocasions des d'aquestes mateixes pàgines. La primera, el març del 2015, per informar de la seva recent arribada a Besalú (*El Cartipàs*, núm. 84) i la segona, l'octubre de l'any passat (*El Cartipàs*, núm. 106) per comentar els danys que aquesta espècie va provocar als boixos i boixedes de la vall del Fluvià.

Disculpeu la rèplica, però després del que ha succeït aquest estiu a tota la Garrotxa, no puc deixar de referir-m'hi de nou. Tothom s'ha adonat de les circumstàncies relacionades amb aquesta invasió: la greu afectació als boixos dels parcs i jardins, la severa defoliació de les boixedes; les molèsties que les erugues penjades d'un fil han provocat a senderistes i corriolaires; l'espectacular i massiva presència de milers i milers de papallones voleiant a l'entorn dels punts de llum o la insistència en què, a la nit, les papallones s'han posat al vidre de les nostres finestres i ens han impedit de poder-les obrir. Des d'una perspectiva ecològica cal entendre totes aquestes situacions en el context d'una invasió biològica de manual. I, justament ara, n'estem patint la fase més crítica, la que representa el pas del front de la invasió, el moment en el qual l'espècie invasora ho té tot a favor: la màxima quantitat d'aliment disponible i cap condicionant de tipus ecològic o ambiental (depredadors naturals, com-

petidors, malalties...) que pugui limitar el seu creixement demogràfic, que en aquesta fase sol ser ràpid i exponencial.

La previsió dels especialistes és que aquest front invasor avançarà, com una taca d'oli, per tot el territori català, i la papallona del boix s'estendrà arreu fins a superposar-se amb l'àrea de distribució del boix. Per tant, el que hem viscut aquest estiu a la Garrotxa previsiblement ho viuran en els propers anys tots els pobles i ciutats de Catalunya a l'entorn dels quals hi hagi masses de boix prou extenses com per alimentar tots els individus que constitueixen l'onada invasora. És important insistir que només se salvaran aquells boixos, de jardins particulars o de parcs públics, que rebin un tractament persistent, tenint en compte que, en un futur, si només van quedant aquests boixos, rebran una major pressió per part del romanent de papallones que es quedi en el territori. Pel que fa a les boixedes del medi natural, la meua opinió és que no hi ha res a fer. I això ho dic amb una gran i profunda resignació. Qualsevol intervenció al bosc és inassolible i inabastable. Una dada contundent i significativa que demostra la dimensió de tot plegat és que en un boix d'aproximadament dos metres i mig d'alt, d'abril a finals d'agost, hem comptabilitzat més de 5.000 erugues disposades a menjar-se'l! Imagineu-vos el contingent de papallones que pot arribar a *produir* una boixeda. Això vol dir que ens movem en magnituds de milions i milions d'individus. Realment impressionant. Mantinc un fil prim d'esperança que després del pas del front s'arribi a un punt d'equilibri entre boixos i papallones (a cap depredador li interessa esgotar la seva font d'aliment), però això està per veure. El que sí que és segur és que la disminució de la presència de boix provocarà alteracions importants en les relacions entre les espècies que integren els ecosistemes naturals i, de manera més perceptible per a nosaltres, transformarà el paisatge forestal de la comarca. Tan sols ens queda encomanar-nos a la capacitat de resistència del boix posada de manifest en el seu nom en llatí: *Buxus sempervirens*. Tant de bo sigui així!

DIBUIXOS AMB EL COMPONEDOR / UN ÀNGEL AMB BICICLETA

DOMÈNEC MOLI

...Àngel Vinyet. En aquella edat en què el món et sembla molt petit i la por i el seny encara no t'han coartat la vida, se'n va a París. Aquell París que trepitjava Maurice Chevalier, amb el seu canotier i la seva *charme*, circulant pels cafès concert i cantant cançons com la inoblidable *Valentine*. El París dels *clochards*, d'una bohèmia cultural i una hegemonia intel·lectual que la definia com la Ciutat de la Llum, la ciutat del Louvre, el Jeu de Paume, la Sorbona, els Invàlids, el Palais Royal... també del Casino de París i el Moulin Rouge, de Montmartre, la Cité Universitaire, el Sacré-Coeur, Notre-Dame. De Montparnasse, aquell barri que era centre artístic i cultural d'un món que sortia d'una guerra cruel i mirava cap a la llibertat. Per a un jove com en Vinyet, provinent d'un estat tancat amb pany i clau per la dictadura, aquell ambient va ser un punt d'inflexió. Quan va tornar, portava a la motxilla sang d'artista, somnis de llibertat i una gran cullerada de bohèmia urbana domesticada.

La primera vegada que aquest faulista el va conèixer flotava sobre una piragua acompanyant els nedadors de la Travessia Tossols-Basil. Fidel a la seva filosofia minimalista, no va intentar mai tenir moto o cotxe, aquells dos béns desitjats en l'estat dels anys seixanta, quan sortíem d'una pobresa dramàtica per entrar en una altra de còmica i ens volgueren

convèncer que érem un país ric. El sis-cents, la televisió, els congelats, les granges, les sueques... terratrèmol a tot el país. L'Àngel va adoptar una bicicleta-despatx-florera –que en Quim Domene immortalitzaria a les baranes properes al barri on oficia el santuari Canaris– amb què recorria els carrers d'Olot camí de les seves esglésies particulars. Quan pedalar se li va fer feixuc, la portava a remolc. Era com si volgués agrair-li els anys de servei portant-la als seus viacrusis. Com a pintor, militava dins d'un naïf garrotxí en el qual el paisatge era l'objecte principal del diàleg. Els dilluns solia fer parada al Firal, segurament per recordar aquella munió d'artistes que obrien botiga de pintor a la riba del Sena, en aquell París que no va oblidar mai. El faulista recorda especialment aquelles reunions a Can Xalegre per organitzar l'exposició de l'Àngel. Sempre acabaven amb el cant d'aquella havanera que tant li agradava, *Mariner de terra endins* –interpretada per un altre àngel, l'Àngel Girona–, mentre en Jaume Bach preparava un fullet on es pretenia definir i catalogar els mots francesos-catalans-inventats que utilitzava habitualment el nostre amic. Precisament, fou a en Jaume, en una de les darreres visites a l'Àngel, ja molt limitada la seva mobilitat, a qui va dedicar la seva darrera sentència. A l'hora del comiat li va dir: "Jaume, París s'ha acabat".

La darrera Vitrina del Trimestre de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa de l'any 2018 estarà dedicada a la **Biblioteca Popular d'Olot**, amb motiu del centenari d'aquesta institució, l'antecedent de l'actual Biblioteca Marià Vayreda. La mostra presenta una selecció de documents i fotografies de la biblioteca, una de les quatre primeres creades per la Mancomunitat de Catalunya i que es va inaugurar el 22 de setembre de 2018. L'exposició es podrà veure del 9 d'octubre al 29 de desembre.

...

Del 26 d'octubre de 2018 fins al 18 de gener de 2019 es podrà veure a la sala d'actes de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa l'exposició *Peret Blanc de Beget (1917-1933)*. Pere Sala i Solé. Prenent com a fil conductor la figura del violinista **Peret Blanc**, considerat un dels últims músics tradicionals del país, l'exposició –produïda per Ésdansa i Càntut– ens apropa a una societat rural que s'extingia a mesura que els seus habitants marxaven a viles i ciutats, mentre les noves tecnologies de difusió musical anaven ocupant espais. El dia de la inauguració, a les 7 de la tarda, Joaquim Rabasseda, cap del Departament de Musicologia de l'Escola Superior de Música de Catalunya, pronunciarà la conferència “Músics sense solfa”.

...

Durant el tercer trimestre de l'any, l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa serà la seu de tres activitats del cicle **Fabradà**, organitzat per l'Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot i el Servei de Català d'Olot-la Garrotxa. Concretament, la conferència “Pompeu Fabra i la construcció d'una llengua”, amb Isidor Marí, i el monòleg *Fabracedari*, de Josep Oriol (16 d'octubre); la conversa entre Neus Nogué i Josep Granados a propòsit de la nova gramàtica en l'ensenyament de la llengua (22 de novembre), i la taula rodona sobre quin model de llengua estem construint, amb Enric Gomà, Cesk Freixas i Anna Casassas (13 de desembre).

...

El compte d'**Instagram** de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa (@acgarrotxa) ha arribat als 1.000 seguidors

aquest mes d'agost. A hores d'ara, l'ACGAX és l'arxiu comarcal amb més seguidors en aquesta xarxa social.

...

El passat 8 de maig va morir a l'Hospitalet de Llobregat, on residia des de feia molts anys, **Josefina Vidal Badia** (Olot, 1933), bona amiga de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa. Filla del dirigent del Centre Obrer Gil Vidal Forga, regidor del primer ajuntament olotí de la Segona República, Josefina Vidal havia cedit a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa el valuós fons fotogràfic del seu pare, un conjunt de gairebé 3.600 imatges de gran interès per conèixer els orígens de l'excursionisme olotí, del qual Gil Vidal va ser un dels pioners.

...

Aquest mes d'agost va ingressar a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa el fons fotogràfic de **Ramon Teixidor Arderiu** (Olot, 1917-1994), donació dels seus nets Eduard i Vanessa Rama. Ramon Teixidor va ser un gran aficionat a la fotografia, soci de l'Agrupació Fotogràfica del Centre Catòlic d'Olot i de l'Amateur Club Fotogràfic i Cinematogràfic. D'entre els materials cedits, destaca el muntatge audiovisual, amb textos de Josep Congost, *Olot dins la mà*, un conjunt de més de 300 diapositives que constitueixen un valuós testimoni documental d'Olot i els seus voltants durant la primera meitat dels anys seixanta del segle XX.

...

El passat mes de juliol, la Fundació Albert Tomàs i Bassols, de Llançà, va fer pública la concessió de la primera beca d'investigació que atorga a projectes d'estudi del patrimoni artístic, monumental, cultural i natural de l'Empordà. El projecte guanyador és el presentat per **Albert Reixach Sala** (Santa Pau, 1986), doctor en Història i investigador postdoctoral a la Universitat de Girona, sota el títol *Poder polític i mobilitat social a les principals viles de l'Empordà entre el darrer terç del segle XIV i inicis del segle XVI*. L'autor vol centrar la recerca en el paper desenvolupat per les elits econòmiques i polítiques durant la baixa edat mitjana en el govern de les pobla-

cions empordaneses més destacades, algunes de jurisdicció reial i d'altres sota l'administració senyorial dels comtes d'Empúries i els vescomtes de Rocafort.

...

Aquest mes d'agost també va ingressar a l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa el fons fotogràfic de **Juan Antonio Andújar Jiménez**, donat per les seves filles Antònia i M. Lluïsa. Nascut en un poble de la província de Conca l'any 1921, Andújar va fer el servei militar a la Garrotxa i l'any 1943 es va establir com a fotògraf a Castellfollit de la Roca, on també exercia de ferret. Tot i que es dedicava sobretot a fer retrats i reportatges de casaments i batejos, el fons també inclou imatges de la vida social de Castellfollit de la Roca i dels pobles del voltant.

...

Recentment, la biblioteca auxiliar de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa ha ingressat un exemplar de la tesi doctoral *Desenvolupament i aplicació dels microsatèl·lits a l'estudi de la dinàmica reproductiva de la gamba rosada* (Aristeus antennatus), de **Laia Planella i Albi** (Olot, 1984), investigadora del Laboratori d'Ictiologia Genètica (LIG). El treball va ser elaborat per obtenir el títol de doctora en Biologia i va ser defensat a l'Aula Magna de la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona, el 27 de juny de 2018.

...

El passat mes de setembre, es va presentar el llibre *Alcaldes de Girona. 1923-1931*, de l'historiador Josep Clara, professor a la Universitat de Girona. Aquest llibre, el tercer de la col·lecció Girona Biografies que edita l'Ajuntament de Girona, recull la biografia dels sis personalitats que van exercir la màxima autoritat municipal a la capital de la província en aquell període de temps. En la nòmina hi figura **Joan Tarrús i Bru** (Olot, 1880-Girona, 1972), metge oftalmòleg procedent d'una família tradicionalista de la Vall d'en Bas. Tarrús va exercir el càrrec d'alcalde en dos breus períodes: l'any 1924, durant la dictadura de Primo de Rivera, i l'any 1939, a l'inici del nou règim totalitari.

¿Podies apreciar, i fins tot estimar, una persona que feia bandera de l'espanyolisme, que militava en un partit que no s'ha acabat de desvincular mai dels seus orígens franquistes, que tenia *El Cossío* com un llibre preuat de la seva biblioteca i que sovint rematava les seves afirmacions amb l'expressió "¡Torero, torero!", i que havia presentat una denúncia a l'Ajuntament perquè el nou arxiu tapava la visibilitat de la plaça de toros?

El meu afecte cap a en Quim de Trincheria no va ser immediat. Recordo la primera imatge que en tinc quan jo era jove: una nit creuant amb els seus amics la plaça Major camí del bar Cocodrilo, abillat amb una capa espanyola que a mi em semblava totalment anacrònica. El vaig conèixer més tard, quan, elegit regidor en les eleccions municipals de l'any 1987, l'alcalde Pere Macias el va incorporar a la regidoria de Cultura. Aviat es va guanyar la confiança de Gabriel Alcalde, aleshores director del Museu, i del qui signa, que dirigia l'Arxiu, tots dos a l'Hospici. Durant aquesta etapa a Cultura es van reorganitzar les Beques Ciutat d'Olot i Ernest Lluch es va integrar en el jurat de la beca d'humanitats. N'estava molt orgullós i m'ho havia repetit més d'una vegada.

ME'N RECORDO / 45

Recordo venir de Sant Joan i arribar a Olot en cotxe amb els meus pares i intentar entendre on queia el forat del volcà del Montsacopa enmig de la greda; ara de gran ja sé on cau. Recordo esperar hores amb la mare i la Maria de ca l'Alberta davant de l'Sport, assegut en una taula de la terrassa per veure com passava la desfilada del Ball Pla. Recordo pujar a Olot un dia de pluja a veure *Mary Poppins* al cinema Colón; a Sant Joan havia saltat la llum i ens preguntàvem angoixats si el cine era a la part de la ciutat que tenia de companyia elèctrica "La viuda" o Bassols per saber si el cinema estaria obert (vàrem tenir sort, recordo creuar el vestíbul il·luminat del Colón de la mà dels meus pares i veure "Xinxibirí xinxibirí xin xiri..."). Recordo anar a veure el guinyol en un petit teatre al mig del Firalet i cridar a cor "Cuidado!, el dimoni darrere!" i, quan l'heroi es girava, el dimoni anava per l'altre costat i li dèiem "Per l'altre costat!". Recordo que quan arribàvem al final feliç, amb la meva germana cridàvem: "Com més lleig, més dolent. Com més dolent, més

I és que en Quim Trincheria no era una persona sectària. Era realment entranable, per exemple, la relació que mantenia amb l'advocat Josep Canal, un republicà empedreït nebot del revolucionari Josep Alberola que havia quedat ancorat als anys trenta i que ara malvivia vell i sol; en Quim l'anava a buscar algunes vegades per fer un bon àpat o per acompanyar-lo al sopar mensual de l'Orfeó.

La nostra confiança mútua va ser fructífera per a l'Arxiu i va revelar un altre aspecte de la personalitat de Quim Trincheria: la generositat. Va dipositar a l'Arxiu el fons documental familiar, una ingent quantitat de llibres i papers que permeten resseguir amb detall la formació d'un patrimoni, amb una col·lecció de més de sis-cents pergamins que es remunten al segle XII. Anys més tard, cediria a l'arxiu el fons fotogràfic, amb aquella divertida sèrie de *cartes de visite* que feien honor a la dita familiar "Per alegria, Can Trincheria". Sempre es va reservar, això sí, el privilegi de noblesa militar que el rei d'Espanya Carles II va concedir a Josep de la Trinxeria l'any 1682.

En Quim Trincheria no s'adeia ben bé amb la figura de l'hereu escampa. Més aviat formava part d'aquell col·lectiu sociològic que l'historiador En-

ric Saguer va batejar com a "els últims hereus" en un llibre que va coordinar l'any 2015. A començaments dels anys vuitanta va vendre a la ciutat la casa pairal olotina, que, com és sabut, es va convertir en casa museu i, més tard, en seu de l'Institut de Cultura. Però, en els últims temps, la seva principal preocupació era el futur de la Vila, la casa de la vall de Bianya on vivia i que era la nineta dels seus ulls. Finalment, va arribar a un acord amb l'equip d'arquitectes olotí RCR que l'han convertit en la seu de la Fundació Bunka. Es va treure un pes de sobre, però, a més, estava molt content de la solució. Amb Carme Pigem, Rafael Aranda i Ramon Vilalta, en Quim Trincheria hi mantenia una relació més enllà de l'àmbit professional. Els havia encarregat la conversió de la bassa de la Vila en una piscina; els havia temptejat per reformar el Casino quan era president d'aquesta entitat i era una de les persones que l'any passat eren a Can Barberí per celebrar la concessió del premi Pritzker a RCR.

Trobaré a faltar en Quim a l'Arxiu, a la Vila, a l'Orfeó. Tenia els seus clarsobscurs, és clar, però jo el tenia per una excel·lent persona. Com em deia l'Anna, la seva dona, "era en Quim". Sí, era en Quim, i es feia estimar.

ANTONI MAYANS

dimoni i els dimonis... a l'infern!" Recordo que llançaven el dimoni a l'infern amb una flamarada. Recordo mirar el ball dels cabeçuts amb una mica de por (encara que als d'Olot us sembli estrany, per als forasters, o potser només per a mi, feien cara de pervers). Recordo trobar-me terriblement sol al pati de bàsquet dels Escolapis el primer dia de curs d'"ingrés", el curs del senyor Enric, rodejat d'un grup de nous alumnes que venien de cal senyor Ferrés. Em recordo de mig pensionista als Escolapis, després de dinar, i comprar-me un polo de menta a la xurreria que hi havia al "Parque" i mirar-me de reüll els amics que es compraven pega dolça amb sidral (jo no en comprava perquè feia cas al meu pare farmacèutic que explicava que el sidral feia diarrea). Recordo anar una mica més lluny anant a comprar cromos de *Vida y color* a l'estreta botiga de ca l'Arqués. Recordo el pis dels avis de la Carme Hortalà a tocar del carrer Major on ens trobàvem antics escoltes i amics acompanyants per parlar una mica de tot, i des d'on vàrem començar a pensar que

la Marxa de la Llibertat passaria per Olot i havíem de quedar bé. Recordo conduir el cotxe del meu pare i portar a dins del portaequipatges unes gallines amb una samarreta a favor de la Marxa, confeccionades per la mare Codina, i deixar-les anar mig mortes al Firal i fugir ràpid sense saber mai més de què se'n va fer. I recordo també el dia del Carme tirant una pancarta des de la finestra de l'església perseguits de prop pel pare Jaume, cridant com un home boig. Recordo cridar "Llibertat" mentre ballàvem sardanes i pujar en manifestació carrer Major amunt al crit de "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia", per acabar aturats per la Guàrdia Civil a la plaça Major. Recordo fer una correguda fins a mitja plaça i sentir la metrallera a l'esquena d'un guàrdia que m'agafava i em portava fins al *cuartelillo* de l'antic Ajuntament, cagat de por, fins a altes hores de la nit. Recordo el sergent de Sant Joan instruint la denúncia i recordant-me les conseqüències de la nostra malifeta. Recordo que els d'Olot vàrem quedar bé.

ALBERT BRAMON